

الف) هدف‌های کارگاه:

در کارگاه طرح شهرسازی یک، دانشجو باید توانایی درک فضا و محیط شهری، شناخت شهر و سازمان فضایی آن از روی نقشه، مهارت در تشخیص نیازهای مقدماتی و فوری و ارائه تحلیل از شرایط عمومی یک بافت شهری را کسب نماید. در این کارگاه تلاش می‌گردد دانشجو مبتنی بر آموخته‌های دروس نظری، درست دیدن و شناختن فضا و بافت شهری را تجربه کند و مبنایی برای سایر کارگاه‌های طرح شهرسازی فراهم آید. انتظار می‌رود که دانشجو در انتهای این درس توانایی‌های زیر را داشته باشد:

۱. خلاقیت در کشف و بازشناسی مسائل شهری
۲. شناسایی مراکز دریافت داده‌های مرتبط با طرح‌های شهری
۳. تحلیل نقشه‌های مقیاس شهری و شناسایی ساختار فضایی شهر
۴. شناسایی نیازهای محلی و آسیب شناسی بافت‌های شهری
۵. استفاده از اسناد و گزارش‌های موجود و استخراج اطلاعات پایه مرتبط با محله مورد بررسی از داده‌های ثانویه
۶. شناخت ویژگی‌های اجتماعی، کالبدی و اقتصادی محله از طریق پیمایش میدانی
۷. تهیه گزارش شناخت یک محله شهری و تعیین اولویت‌های اصلی برای برنامه‌ریزی و طراحی
۸. ارائه یک گزارش شناخت و تحلیل شهرسازی شامل اطلاعات مکانی (دوبعدی و سه بعدی) و توصیفی به صورت یکپارچه و اثرگذار

ب) فرایند برگزاری کارگاه:

در طول ترم، یک تکلیف مستمر برای دانشجویان در نظر گرفته شده است که به صورت گروهی انجام می‌شود. این تکلیف عبارت است از «شناخت یک محله شهری در ابعاد مختلف کالبدی، اجتماعی و اقتصادی» که شامل برداشت ویژگی‌های کالبدی محله، شناسایی ویژگی‌های فرهنگی، جمعیتی، قومی، زبانی، شغلی و اقتصادی محله با استفاده از ابزارهایی چون پرسشگری، مصاحبه، عکسبرداری، تحلیل الگوهای رفتاری در فضاهای شهری (گره‌ها، لبه‌ها و بناهای مهم) می‌باشد. به منظور مستند سازی بررسی‌های میدانی «دفترچه ثبت مشاهدات» توسط هر دانشجو به صورت انفرادی تهیه می‌شود. منظور از آن دفترچه‌ای در ابعاد تقریبی ۱۸×۱۳ سانتیمتر می‌باشد که هر دانشجو نکات کلیدی مطالعات و مشاهدات خود در محل را به صورت تصویری و نوشتاری ثبت می‌نماید. به همراه داشتن این دفترچه در هنگام کرکسیون‌های هفتگی الزامی است. در انتهای ترم، دفترچه ثبت مشاهدات، به عنوان یکی از خروجی‌های کارگاه از دانشجو اخذ می‌گردد.

در کنار تکلیف مستمر، تعدادی تکالیف مقطعی نیز ارائه می‌شود که دانشجویان به صورت فردی انجام می‌دهند. هدف از مطرح کردن این تکالیف، در وهله اول پرورش قدرت خلاقیت دانشجویان در مواجهه با برخی شرایط واقعی که نیازمند بهره‌گیری از ابزارهای برنامه‌ریزی و طراحی شهری در مواجهه با مسائل است و دوم تمرین شناخت ساختار کلی شهر و اجزای آن می‌باشد. این تکالیف عبارتند از:

۱. اسکیس آرمان شهر (شهر مطلوب)

۲. شناسایی و تحلیل ساختار فضایی (City Main structure) یک شهر کوچک یا متوسط (۵۰ تا ۵۰۰ هزار نفر جمعیت)

- اسکیس اول بدون استفاده از نرم افزار و صرفا با دست در شیت‌های ۵۰ در ۷۰ سانتیمتر تهیه شده و با استفاده از بوم در موعد تحویل کار در سالن دانشکده شهرسازی اکران می‌شود.
- اسکیس دوم (تحلیل ساختار فضایی یک شهر) به صورت پوستر در شیت ۵۰ در ۷۰ سانتیمتر تهیه شده و با استفاده از بوم در موعد تحویل کار در سالن دانشکده شهرسازی اکران می‌شود.
- برای انجام تحلیل مستمر گروهی استفاده از نرم افزارهای مرتبط به ویژه Arc GIS، Sketch up، Photoshop و In design ضروری است. تسلط بر نرم‌افزارها به عهده دانشجو بوده و آموزش کامل نرم‌افزارها خارج از سرفصل کارگاه است، با این حال سعی می‌شود در حد زمان کلاس، توضیحات مقدماتی در این رابطه ارائه گردد.
- حداقل مدت زمانی که دانشجو باید در هفته برای کارگاه طرح شهرسازی ۱ اختصاص دهد، معادل ۱۳ ساعت در هفته است که ۴ ساعت به منظور رفع اشکال و کرکسیون با حضور مدرسین، برگزار می‌شود، اما دانشجویان موظف به صرف حداقل ۱۳ ساعت در هفته در فضاهای کارگاهی دانشکده به منظور تکمیل تکالیف محوله می‌باشند.

پ) برنامه هفتگی:

هفته اول: بیان اهداف درس و روش کار/ کلیاتی درباره تفاوت دروس کارگاهی و نظری و تأکیدات اصلی در کارگاه‌ها/ توضیح درباره اسکیس اول، توضیح درباره مراجعه به سازمان نقشه برداری، مرکز آمار و سایر سازمان‌های مرتبط برای داده‌های مربوط اسکیس دوم/ انجام اسکیس اول در شیت ۵۰ × ۷۰ سانتیمتر/ دریافت معرفی نامه از دانشکده برای سازمان نقشه برداری، شهرداری منطقه، نیروی انتظامی، شوراباری محله، مشاور تهیه کننده طرح تفصیلی محله و سایر دستگاه‌های مرتبط

هفته دوم: پیگیری دریافت عکس‌های هوایی قدیم و جدید شهر مورد نظر برای اسکیس دوم / بحث پیرامون ساختار فضایی شهر

هفته سوم: ارائه اسکیس دوم (تحلیل ساختار فضایی یک شهر) / ارائه توضیح درباره فرایند شناخت محله، برداشت کالبدی و مطالعه میدانی در طرح‌های شهرسازی/ گروه بندی دانشجویان برای انجام تکلیف مستمر کارگاه/ توضیح درباره تحلیل اسناد فرادست و مرتبط و استخراج اطلاعات پایه سایت مورد نظر از آن (تحلیل ثانویه)/ تقسیم وظایف مرتبط با گردآوری اطلاعات پایه سایت بین گروه‌ها

هفته چهارم: استخراج اطلاعات پایه سایت و ارائه آن در کلاس توسط هر گروه (اجزای اصلی اطلاعات پایه عبارتند از: وضعیت طبیعی و جغرافیایی؛ پیشینه تاریخی و وجه تسمیه؛ جمعیت و وضعیت فرهنگی، قومی و اجتماعی؛ وضعیت اقتصادی؛ تطور کالبدی در دهه‌های گذشته؛ وضعیت ترافیکی و شبکه‌های دسترسی؛ ساختار فضایی و وضعیت کالبدی با توجه به طرح‌های شهرسازی مرتبط)

هفته پنجم: استخراج اطلاعات پایه سایت و ارائه آن در کلاس توسط هر گروه

هفته ششم: برداشت کالبدی بلوک‌های مشخص شده برای هر گروه و ساخت پایگاه داده در محیط Arc GIS

هفته هفتم: تولید نقشه‌های کاربری وضع موجود، تعداد طبقات، جنس نما، فضای پر و خالی و سایر نقشه‌های مرتبط با بلوک‌های مورد

بررسی

هفته هشتم: ساخت ماکت سه بعدی از بلوک‌های مورد بررسی

هفته نهم: انجام تحلیل‌های سه بعدی (فضای پر و خالی) و دو بعدی (پانورامای خیابانی، خط آسمان، کاربری‌های اصلی و مهم و سایر موارد

مرتبط) از بلوک‌های مورد بررسی با استفاده از نرم افزار Arc GIS و Sketch up

هفته دهم و یازدهم: شناخت ویژگی‌های اقتصادی محله با استفاده از مطالعه میدانی (پرسشگری و مصاحبه)/ شناخت ویژگی‌های اجتماعی

محله با استفاده از مطالعه میدانی (پرسشگری و مصاحبه)/ شناخت الگوهای رفتاری شهروندان در فضاهای عمومی محله با

استفاده از مطالعه میدانی (مشاهده و عکسبرداری)

هفته دوازدهم: نیازسنجی و مسأله یابی در محله مورد بررسی با تجمیع اطلاعات مکانی و توصیفی

هفته سیزدهم: تحلیل نقاط قوت و ضعف محله و ارائه پیشنهادهاى مقدماتی

هفته چهاردهم: تدوین گزارش مرتبط با تکلیف مستمر گروهی

هفته پانزدهم: ارائه برنامه برگزاری جلسه بحث گروهی پیرامون گزارش شناخت محله با حضور ساکنان محلی

هفته شانزدهم: ارائه تکلیف مستمر گروهی به صورت پوستر ۷۰×۱۰۰ سانتیمتر و اکران در سالن دانشکده شهرسازی

ت) زمان بندی ارائه تکالیف:

ردیف	تکلیف	موعد تحویل
۱.	اسکیس اول (انفرادی)	۱۴ بهمن ۹۲
۲.	اسکیس دوم (انفرادی)	۲۸ بهمن ۹۲
۳.	استخراج اطلاعات پایه محله مورد بررسی از اسناد مرتبط و ارائه در کلاس	۱۲ اسفند ۹۲
۴.	پایگاه داده مشخصات کالبدی بلوک‌های مورد بررسی در محیط Arc GIS	۲۶ اسفند ۹۲
۵.	نقشه‌های دو بعدی مشخصات کالبدی بلوک‌های مورد بررسی	۱۸ فروردین ۹۳
۶.	ماکت بلوک‌های مورد بررسی و نقشه‌های سه بعدی	۳۰ فروردین ۹۳
۷.	گزارش شناخت ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی و الگوهای رفتاری ساکنان محله	۱۵ اردیبهشت ۹۳
۸.	گزارش نیازهای محلی و نقاط قوت و ضعف محله (انفرادی)	۲۲ اردیبهشت ۹۳
۹.	گزارش نهایی «شناخت محله ...»	۵ خرداد ۹۳
۱۰.	برنامه بحث گروهی با حضور ساکنان محلی	۱۲ خرداد ۹۳
۱۱.	ارائه خلاصه‌ای از گزارش و تحلیل‌ها و نقشه‌های شناخت محله ... به صورت پوستر ۷۰ × ۱۰۰	۷ تیر ۹۳

ث) ملاک‌های ارزشیابی:

- حضور منظم و مشارکت فعالانه در کارگاه
- تحویل به موقع تکالیف (فردی و گروهی)
- خلاقیت و دقت در انجام تکالیف
- ارائه قوی و جذاب تکالیف
- انسجام و قدرت استدلال کافی در تدوین گزارش شناخت
- برخورداری تحلیل‌ها از غنای محتوایی و منطق درونی

ج) گزیده‌ای از منابع:

- انجمن شهرسازی آمریکا (۱۳۹۰)، «استانداردهای برنامه ریزی و طراحی شهری، جلد اول: تهیه طرح و انواع طرح‌ها» انتشارات آذرخش، تهران.
- بحرینی سیدحسین (۱۳۸۵)، «تحلیل فضای شهری»، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- بحرینی، سیدحسین (۱۳۹۱)، «فرایند طراحی شهری»، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- برتو، آلن (۱۳۸۳)، «ساختار فضایی شهر تهران، محدودیت‌ها و فرصت‌هایی برای توسعه آتی»، ترجمه اسفندیار زبردست، وزارت مسکن و شهرسازی، سازمان ملی زمین و مسکن، گزارش منتشر نشده.
- بهزادفر، مصطفی (۱۳۹۰)، «طرح‌ها و برنامه‌های شهرسازی»، نشر شهر، تهران.
- بیکن، ادموند (۱۳۸۶)، «طراحی شهرها»، ترجمه فرزانه طاهری، انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، تهران.
- توسلی، محمود (۱۳۹۰)، «طراحی شهری: هنر نو کردن ساختار شهر»، نشر مؤلف، تهران.
- توسلی، محمود (۱۳۹۱)، «ساخت شهر و معماری در اقلیم گرم و خشک ایران»، نشر مؤلف، تهران.
- حمیدی، ملیحه و سید محسن حبیبی (۱۳۷۶)، «استخوانبندی شهر تهران» سازمان مشاور فنی و مهندسی شهر تهران، شهرداری تهران، تهران.
- سعیدنیا، احمد (۱۳۹۰)، «کتاب سبز شهرداری‌ها، جلد پنجم»، انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها، تهران.
- شوای، فرانسوا (۱۳۷۵)، «شهرسازی؛ تخیلات و واقعیات»، ترجمه سید محسن حبیبی، انتشارات دانشگاه تهران.
- شبیخه، اسماعیل (۱۳۹۰)، «کارگاه برنامه‌ریزی شهری»، انتشارات دانشگاه علم و صنعت، تهران.
- ماتین، کلیف (۱۳۸۶)، «ابعاد سبز طراحی شهری»، ترجمه کاوه مهربانی، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، تهران.
- مدنی پور، علی (۱۳۸۷)، «طراحی فضای شهری»، ترجمه فرهاد مرتضایی، انتشارات شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری، تهران.
- مدنی پور، علی (۱۳۸۷)، «فضاهای عمومی و خصوصی شهر»، ترجمه فرشاد نوریان، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، تهران.
- نوریان، فرشاد (۱۳۷۵)، «نگرشی بر روند تهیه طرح‌های تفصیلی شهری»، انتشارات شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، تهران.